

Základy počítačové grafiky

Přednáška 2

Martin Němec

VŠB-TU Ostrava

2025

Open Graphics Library (OpenGL) je multiplatformní rozhraní (API) pro tvorbu grafických aplikací (přes 120 funkcí).

- **1992** OpenGL 1.0 uvedení OpenGL firmou Silicon Graphics;
- **2003** OpenGL 1.5 podpora Vertex Buffer Objects (VBO);
- **2004** OpenGL 2.0 GLSL (OpenGL Shading Language);
- **2006** správa převedena pod The Khronos Group;
- **2008** OpenGL 3.0 začátek programovatelné pipeline (VAO);
- **2010** OpenGL 4.0 tessellation shadery, compute shadery;
- **2017** OpenGL 4.6 podpora Vulkan-SPIR-V shaderů.

Konsorcium Khronos Group se začalo soustředit na Vulkan.

Vulkan je nízkoúrovňové grafické a výpočetní API. Poskytuje lepší kontrolu nad hardwarem, efektivně využívá více CPU jader apod.

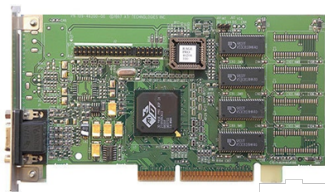
- **2014** oznámen vývoj nového API (glNext);
- **2016** Vulkan 1.0 první stabilní verze;
- **2018** Vulkan 1.1 podpora více GPU;
- **2020** Vulkan 1.2 přidány nové funkce (ray tracing);
- **2022** Vulkan 1.3 sjednocení a standardizace.

Aktuální verze 1.4.321 (červenec 2025).

První verze **OpenGL 1.0** (1994) měla fixní vykreslovací řetězec (Fixed Function Pipeline), uživatel může spouštět nebo nastavovat předem vytvořené funkce, ale nemůže programově zasahovat do vykreslování.

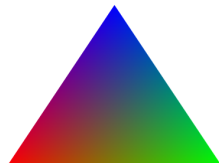
- Vychází z rozhraní IrisiGL;
- činnost se řídí voláním funkcí a procedur;
- ATI 3D Rage PRO AGP (1997), memory 2MB, OpenGL 1.1.

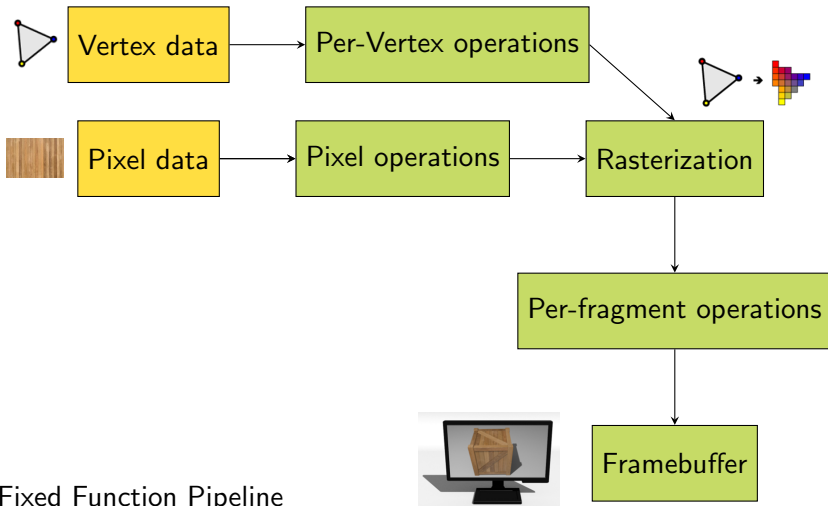

Fixní řetězec obsahuje pevné kroky (transformace, osvětlení, textury, rasterizace, viditelnost, míchání atd.).

```
glClear(GL_COLOR_BUFFER_BIT);

glBegin(GL_TRIANGLES);
    glColor3f(1.f, 0.f, 0.f);
    glVertex3f(-0.6f, -0.4f, 0.f);
    glColor3f(0.f, 1.f, 0.f);
    glVertex3f(0.6f, -0.4f, 0.f);
    glColor3f(0.f, 0.f, 1.f);
    glVertex3f(0.f, 0.6f, 0.f);
glEnd();
glFlush();
```


Fixed Function Pipeline

OpenGL 2.0 (2004)

V této verzi dochází k rozšíření o programovatelnou část - možnost používat shadery. **Shader** - počítačový program určený pro řízení konkrétní části vykreslovacího řetězce (GPU).

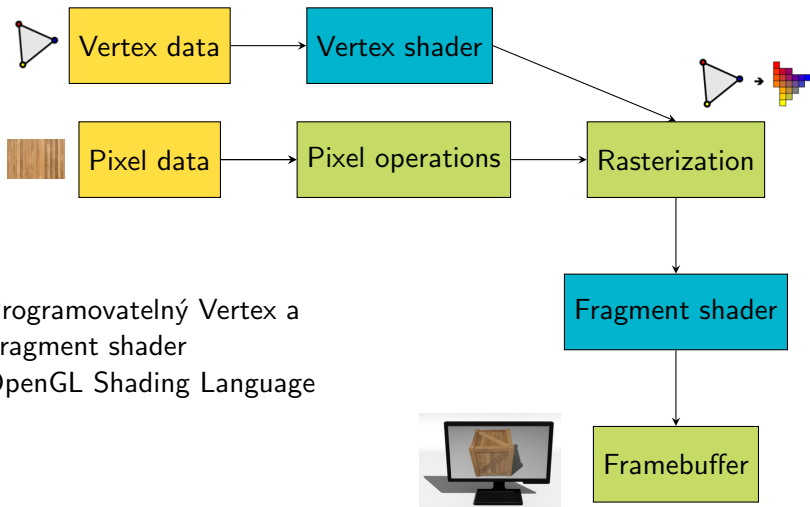
Dva typy shaderu:

- (Ne)unifikované shadery - pevně daný počet shaderu.
NVIDIA GeForce 7800 GTX (2005), 256MB, OpenGL 2.1
(8 vertex a 24 fragment jednotek)
- Unifikované shadery – možnost měnit dynamicky typ shaderu podle potřeby. Nemohou být tak efektivní.

Zdrojový kód pro vykreslovací řetězec lze vytvářet a upravovat (použijeme jazyk GLSL - OpenGL Shading Language).

OpenGL 2.0 (2004)

Programovatelný Vertex a
Fragment shader
OpenGL Shading Language

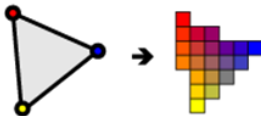

Vertex shader (vrcholový procesor) - typicky provádí transformace (vrcholů, normál, texturovacích souřadnic atd.).

- Mění polohu vrcholu, nemůže ani přidávat ani mazat vrcholy.
- Nemá informaci o tělese (nezná sousední vrcholy).

Fragment shader (fragmentový procesor) - typicky výpočet výsledné barvy pro jednotlivé fragmenty (pixely).

- Čtení z texturovacích jednotek.
- Výpočet osvětlení, mlhy atd.
- Nelze změnit pozici fragmentu (určujeme pouze barvu).

- Provádí se zde obvykle transformace jednotlivých vrcholů vstupního tělesa (např. posun, rotaci, scale atd.).
- Používá se zde homogenní souřadný systém (více na další přednášce), proto čtyři souřadnice.
- **gl_Position** - speciální proměnná, kde nastavujeme výslednou pozici vrcholu.

```
#version 330
layout(location = 0)in vec3 position;

void main(void)
{
    //nastavuje promennou gl_position
    gl_Position = vec4(position, 1.0);
}
```

- Výpočet výsledné barvy daného fragmentu (pixelu).
- Fragment je objekt vzniklý po rasterizaci.
- Může obsahovat pozici, barvu, normálu atd.
- Pixel se může skládat z více fragmentu (anti-aliasing).
- Později budeme počítat barvu pomocí osvětlovacího modelu.

```
#version 330
```

```
void main(void)
```

```
{
```

```
    //musi nastavovat promennou gl_FragColor
```

```
    gl_FragColor = vec4(0.0,1.0,0.0,1.0);
```

```
}
```

- Zaveden deprecation model (potřeba odstranit zastaralé funkce OpenGL).
- OpenGL verze 3.1 odstraňuje fixní vykreslovací řetězec (nutno použít shadery).
- Data se ukládají přes buffer objekty na grafickou kartu.

```
glBegin(); glEnd();
glVertex();
glLoadIdentity();
glTranslatef(0.0f, 0.0f, -10.0f);
glRotatef(20.0f, 0.0f, 1.0f, 0.0f);
gluPerspective(70, w/h, 0.1f, 100.0f);
gluLookAt(); gluOrtho2D();
//vestavene zasobniky na matice
glMatrixMode(GL_PROJECTION);
glMatrixMode(GL_MODELVIEW);
```

Rozšiřuje OpenGL o geometrický shader (Geometry Shader), který umožňuje měnit geometrii přímo během vykreslování.

- Umožňuje využívat informace o sousedních vrcholech.
- Umožňuje vytvářet, měnit nebo mazat základní vrcholy nebo objekty.

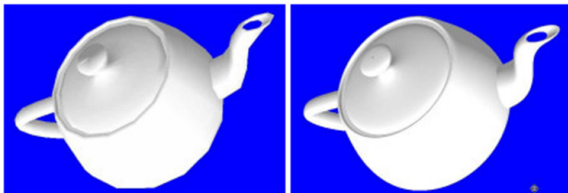
```
#version 330 core

layout (points) in;
layout (triangle_strip, max_vertices = 3) out;

void main() {
    gl_Position = in[0].gl_Position + vec4(-1,0,0,0);
    EmitVertex(); // prida vrchol
    gl_Position = in[0].gl_Position + vec4( 1,0,0,0);
    EmitVertex(); // prida vrchol
    gl_Position = in[0].gl_Position + vec4( 0,1,0,0);
    EmitVertex(); // prida vrchol
    EndPrimitive();
}
```

Rozšiřuje OpenGL o teselační shader (Tessellation shader) - zjemnění (zaoblení) geometrického modelu (nezaměňovat s displacement mappingem).

- Umožňuje rozdělovat polygony na menší a zaoblit výsledný tvar.
- Možnost použití Beziérových plátů.

Posílání proměnných mezi shadery

```
#version 330
layout(location = 0)in vec3 vp;
layout(location = 1)in vec3 vn;
out vec3 color; //vystupni promenna
uniform mat4 PVM;
```

```
void main(void)
{
    gl_Position = PVM * vec4(vp, 1.0);
    color = vn;
}
```

```
#version 330
in vec3 color; //vstupni promenna
void main(void)
{
    gl_FragColor = vec4(color,1.0);
}
```

Vytvoření vertex a fragment shaderu a kompilace výsledného shader programu.

```
//create and compile shaders
```

```
GLuint vertexShader = glCreateShader(GL_VERTEX_SHADER);  
glShaderSource(vertexShader, 1, &vertex_shader, NULL);  
glCompileShader(vertexShader);
```

```
GLuint fragmentShader = glCreateShader(GL_FRAGMENT_SHADER);  
glShaderSource(fragmentShader, 1, &fragment_shader, NULL);  
glCompileShader(fragmentShader);
```

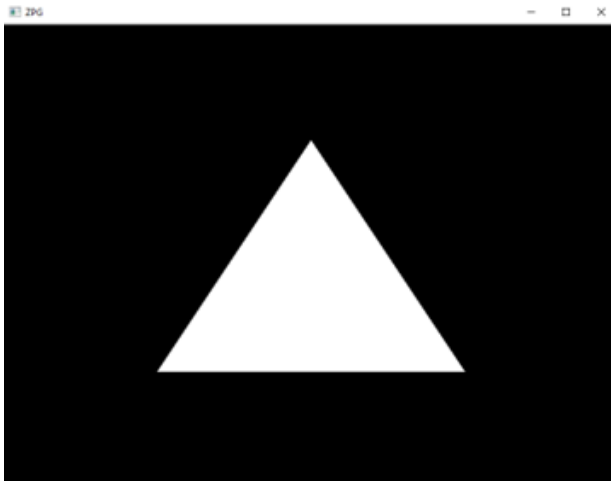
```
GLuint shaderProgram = glCreateProgram();  
glAttachShader(shaderProgram, fragmentShader);  
glAttachShader(shaderProgram, vertexShader);  
glLinkProgram(shaderProgram);
```


Program doplňte o kontrolu kompilace a linkování program shaderu.

```
GLint status;
glGetProgramiv(shaderProgram, GL_LINK_STATUS, &status);
if (status == GL_FALSE)
{
    GLint info;
    glGetProgramiv(shaderProgram, GL_INFO_LOG_LENGTH, &info);
    GLchar *strInfoLog = new GLchar[infoLogLength + 1];
    glGetProgramInfoLog(shaderProgram, info, NULL, strInfoLog);
    fprintf(stderr, "Linker failure: %s\n", strInfoLog);
    delete[] strInfoLog;
}
```

Shader program

V případě chyby lze vidět třeba toto.

Možnost nastavení konkrétní verze OpenGL a závislosti na deprecated funkcích.

- **Core Profile** - není zpětně kompatibilní (bez fixed pipeline);
- **Compatibility Profile** - zachovává zpětnou kompatibilitu se staršími verzemi OpenGL.

```
//inicializace konkrétní verze pomocí GLFW
glfwWindowHint(GLFW_CONTEXT_VERSION_MAJOR, 3);
glfwWindowHint(GLFW_CONTEXT_VERSION_MINOR, 3);
glfwWindowHint(GLFW_OPENGL_FORWARD_COMPAT, GL_TRUE);
glfwWindowHint(GLFW_OPENGL_PROFILE,
    GLFW_OPENGL_CORE_PROFILE);
```

Pokud nechceme vybrat konkrétní verzi, inicializuje se maximální verze.

Vývoj grafických karet (např. rostoucí paměť) ovlivnil i možnosti vykreslování objektů v OpenGL.

- Konstrukce glBegin-gLEnd
- Display list
- Vertex Arrays
- Vertex Buffer Object

Lze použít možnost redukce dalšími primitivy (TRIANGLE FAN, TRIANGLE STRIP atd.) nebylo nutné přenášet duplicitní vrcholy.

- Velmi časově drahé při vykreslování, hodnoty posílány opakovaně.
- Od verze 3.1 patří mezi deprecated příkazy.

```
glBegin(GL_TRIANGLES);  
    glColor3f(1.f, 0.f, 0.f);  
    glVertex3f(-0.6f, -0.4f, 0.f);  
    glColor3f(0.f, 1.f, 0.f);  
    glVertex3f(0.6f, -0.4f, 0.f);  
    glColor3f(0.f, 0.f, 1.f);  
    glVertex3f(0.f, 0.6f, 0.f);  
glEnd();
```

Objekty lze zapsat do display listu a v případě potřeby vykreslit jedním příkazem.

- V případě úpravy objektu bylo nutno vytvořit nový display list.
- Od verze 3.1 patří mezi deprecated příkazy.

```
GLuint index = glGenLists(1); // create display list

glNewList(index, GL_COMPILE);
    glBegin(GL_TRIANGLES);
        glVertex3f(-0.6f, -0.4f, 0.f);
        glVertex3f(0.6f, -0.4f, 0.f);
        glVertex3f(0.f, 0.6f, 0.f);
    glEnd();
glEndList();
...
glCallList(index); // draw
```

Data se ukládají do polí, k dispozici bylo šest polí:

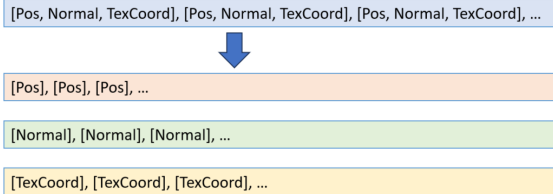
- Vrcholy, normály, barvy, indexy barev, uv, nastavení hrany.
- glVertexPointer, glColorPointer, glTexCoordPointer atd.

Při každém vykreslení se musí data poslat na grafickou kartu.
Od verze 3.1 patří mezi deprecated příkazy.

Vertex Buffer Object + Vertex Array Object

VBO – **Vertex Buffer Object** - kus paměti, která obsahuje data o vrcholech (souřadnice, normály, uv-souřadnice apod.) nahrává se na grafickou kartu.

VAO – **Vertex Array Object** - objekt, který ukládá informace o tom, jak je VBO poskládané (jak se má číst VBO).

Vertex Buffer Object + Vertex Array Object

Data se ukládají do pole (dynamické objekty) VBO (Vertex Buffer Object). Lze je vykreslit jedním příkazem. Je nutné definovat, jak pole dělit VAO (Vertex Array Object).

```
float points[] = {  
    0.0f, 0.5f, 0.0f,  
    0.5f, -0.5f, 0.0f,  
    -0.5f, -0.5f, 0.0f};  
...  
glVertexAttribPointer(  
    0, 3, GL_FLOAT, GL_FALSE, sizeof(float)*3, NULL);  
//(index, pocet, typ, normalized, posun, pocatek)  
glDrawArrays(GL_TRIANGLES, ...);
```

[Pos, Normal, TexCoord], [Pos, Normal, TexCoord], [Pos, Normal, TexCoord], ...

[Pos], [Pos], [Pos], ...

[Normal], [Normal], [Normal], ...

[TexCoord], [TexCoord], [TexCoord], ...

Vertex Buffer Objects + Vertex Array Object

Data objektu se mohou skládat z více částí (pozice, normála, barva, uv souřadnice atd.), pak budeme muset pro každý atribut vytvořit nový objekt VertexAttribPointer.

```
const a[] ={
    -.5f, -.5f, .5f, 1, 1, 1, 0, 1,
    -.5f, .5f, .5f, 1, 1, 0, 0, 1,
    .5f, .5f, .5f, 1, 0, 0, 0, 1,
    .5f, -.5f, .5f, 1, 0, 1, 0, 1,
};

...
glEnableVertexAttribArray(0);
glEnableVertexAttribArray(1);
glVertexAttribPointer(
    0, 4, GL_FLOAT, GL_FALSE, sizeof(float)*8, (GLvoid*)0);
glVertexAttribPointer(
    1, 4, GL_FLOAT, GL_FALSE, sizeof(float)*8, (GLvoid*)size...);
...
glDrawArrays(GL_TRIANGLES, ...)
```

Vertex Buffer Objects + Vertex Array Object

- Dnes se používá kombinace VBO (Vertex Buffer Object) a VAO (Vertex Array Object).
- Data uložena přímo v paměti grafické karty (snížení času potřebného pro rendering).
- Data obvykle obsahují jednotlivé vrcholy, normály, texturovací souřadnice apod.
- Existuje i tzv. index buffer s indexy určujícími jednotlivé plochy (trojúhelníky). Vhodné při opakování vrcholů.

Vykreslení bez IBO: **glDrawArrays(...)**;

Vykreslení s IBO: **glDrawElements(...)**;

V moderním OpenGL se modely předávají mezi CPU a GPU pomocí VBO+VAO.

Vertex buffer objekty (VBO)

- pojmenovaný blok v paměti (varianty VBO, EBO atd.);
- obecně jednorozměrné pole vrcholů, které může mít více informací (pozici, normály, barvu atd.).

Vertex array objekty (VAO)

- Určuje, jak se bude s daty ve VBO zacházet.
- Může obsahovat jeden nebo více VBO.

```
float points[] = { \\VBO
    0.0f, 0.5f, 0.0f,
    0.5f, -0.5f, 0.0f,
    -0.5f, -0.5f, 0.0f};
```

```
//Vertex Buffer Object (VBO)
```

```
GLuint VBO = 0;
glGenBuffers(1, &VBO); // generate the VBO
glBindBuffer(GL_ARRAY_BUFFER, VBO);
glBufferData(GL_ARRAY_BUFFER, sizeof(points),
             points, GL_STATIC_DRAW);
```

```
//Vertex Array Object (VAO)
```

```
GLuint VAO = 0;
glGenVertexArrays(1, &VAO); //generate the VAO
glBindVertexArray(VAO); //bind the VAO
glEnableVertexAttribArray(0); //enable vertex attributes
glBindBuffer(GL_ARRAY_BUFFER, VBO);
glVertexAttribPointer(0, 3, GL_FLOAT, GL_FALSE, 0, NULL);
```

Další typy modelů, vrcholy, normály, texturovací souřadnice atd.

```
//6
//glDrawArrays(GL_TRIANGLES, 0, 6);

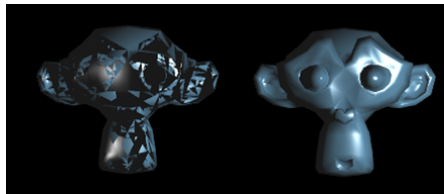
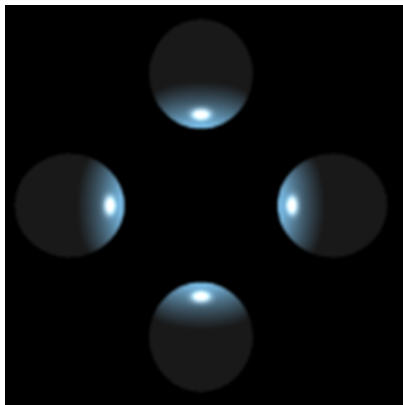
const float plain[36] = {
    1.0f, 0.0f,  1.0f, 0.0f,  1.0f, 0.0f,
    1.0f, 0.0f, -1.0f, 0.0f,  1.0f, 0.0f,
   -1.0f, 0.0f, -1.0f, 0.0f,  1.0f, 0.0f,
   -1.0f, 0.0f,  1.0f, 0.0f,  1.0f, 0.0f,
    1.0f, 0.0f,  1.0f, 0.0f,  1.0f, 0.0f,
   -1.0f, 0.0f, -1.0f, 0.0f,  1.0f, 0.0f
};
```

Další typy modelů, vrcholy, normály, texturovací souřadnice atd.

```
//2880
//glDrawArrays(GL_TRIANGLES, 0, 2880);

const float sphere[17280] = {
-0.83147,-0.55557, 0.00000,-0.83333,-0.55275, 0.00000,
-0.92388,-0.38268, 0.00000,-0.92474,-0.38053, 0.00000,
-0.81549,-0.55557,-0.16221,-0.81731,-0.55275,-0.16257,
-0.92388, 0.38268, 0.00000,-0.92474, 0.38053, 0.00000,
-0.83147, 0.55557, 0.00000,-0.83333, 0.55275, 0.00000,
...
-0.55557, 0.83147, 0.00000,-0.55977, 0.82863, 0.00000,
-0.38268,-0.92388, 0.00000,-0.38786,-0.92169, 0.00000,
-0.37533,-0.92388, 0.07465,-0.38041,-0.92169, 0.07565,
-0.55557,-0.83147, 0.00000,-0.55977,-0.82863, 0.00000
};
```

Více modelů, jak vytvořit kód?

Vykreslovací smyčka while

```
while (!glfwWindowShouldClose(window))
{
    // Clear color and depth buffer
    glClear(GL_COLOR_BUFFER_BIT | GL_DEPTH_BUFFER_BIT);
    glUseProgram(shaderProgram);
    glBindVertexArray(VAO);
    // Draw triangles
    glDrawArrays(GL_TRIANGLES, 0, 3); //mode,first,count
    // Update other events like input handling
    glfwPollEvents();
    glfwSwapBuffers(window);
}

//Multiple models & shaders
glUseProgram(shaderProgram1);
glBindVertexArray(VAO1);
glDrawArrays(GL_TRIANGLES, 0, 3);

glUseProgram(shaderProgram2);
glBindVertexArray(VAO2);
glDrawArrays(GL_TRIANGLES, 0, 3);
```

```
float points[] = {
    0.0f, 0.5f, 0.0f,
    0.5f, -0.5f, 0.0f,
    -0.5f, -0.5f, 0.0f
};

const char* vertex_shader =
    #version 330
    layout(location=0) in vec3 vp;
    void main () {
        gl_Position = vec4 (vp, 1.0);
    };

const char* fragment_shader =
    #version 330
    void main () {
        gl_FragColor = vec4 (1.0, 1.0, 0.0, 1.0);
    };
```

```
/* //inicializace konkretni verze
glfwWindowHint(GLFW_CONTEXT_VERSION_MAJOR, 3);
glfwWindowHint(GLFW_CONTEXT_VERSION_MINOR, 3);
glfwWindowHint(GLFW_OPENGL_FORWARD_COMPAT, GL_TRUE);
glfwWindowHint(GLFW_OPENGL_PROFILE,
GLFW_OPENGL_CORE_PROFILE);  /**/

window = glfwCreateWindow(800, 600, "ZPG", NULL, NULL);
if (!window){
    glfwTerminate();
    exit(EXIT_FAILURE);
}

glfwMakeContextCurrent(window);
glfwSwapInterval(1);

// start GLEW extension handler
glewExperimental = GL_TRUE;
glfwInit();
```

```
//vertex buffer object (VBO)
GLuint VBO = 0;
glGenBuffers(1, &VBO); // generate the VBO
glBindBuffer(GL_ARRAY_BUFFER, VBO);
glBufferData(GL_ARRAY_BUFFER, sizeof(points), points,
             GL_STATIC_DRAW);

//Vertex Array Object (VAO)
GLuint VAO = 0;
glGenVertexArrays(1, &VAO); //generate the VAO
glBindVertexArray(VAO); //bind the VAO
glEnableVertexAttribArray(0); //enable vertex attributes
glBindBuffer(GL_ARRAY_BUFFER, VBO);
glVertexAttribPointer(0, 3, GL_FLOAT, GL_FALSE, 0, NULL);
```

Version info

```
// Get version info
printf("OpenGL Version: %s\n", glGetString(GL_VERSION));
printf("Using GLEW %s\n", glewGetString(GLEW_VERSION));
printf("Vendor %s\n", glGetString(GL_VENDOR));
printf("Renderer %s\n", glGetString(GL_RENDERER));
printf("GLSL %s\n", glGetString(GL_SHADING_LANGUAGE_VERSION));
int major, minor, revision;
glfwGetVersion(&major, &minor, &revision);
printf("Using GLFW %i.%i.%i\n", major, minor, revision);
```

```
OpenGL Version: 4.6.0 NVIDIA 581.15
Using GLEW 2.1.0
Vendor NVIDIA Corporation
Renderer NVIDIA GeForce RTX 4080/PCIe/SSE2
GLSL 4.60 NVIDIA
Using GLFW 3.4.0
```

```
//Create and compile vertex and fragment shaders
GLuint vertexShader = glCreateShader(GL_VERTEX_SHADER);
glShaderSource(vertexShader, 1, &vertex_shader, NULL);
glCompileShader(vertexShader);

GLuint fragmentShader = glCreateShader(GL_FRAGMENT_SHADER);
glShaderSource(fragmentShader, 1, &fragment_shader, NULL);
glCompileShader(fragmentShader);

// Linking shaders into a single executable program on the
// shader ID: shaderProgram
GLuint shaderProgram = glCreateProgram();
glAttachShader(shaderProgram, fragmentShader);
glAttachShader(shaderProgram, vertexShader);
glLinkProgram(shaderProgram);
//Shader validation
```

```
while (!glfwWindowShouldClose(window)) {  
  
    // clear color and depth buffer  
    glClear(GL_COLOR_BUFFER_BIT | GL_DEPTH_BUFFER_BIT);  
    glUseProgram(shaderProgram);  
    glBindVertexArray(VAO);  
    // draw triangles  
    glDrawArrays(GL_TRIANGLES, 0, 3); //mode,first,count  
    // update other events like input handling  
    glfwPollEvents();  
    // put the stuff we have been drawing onto the display  
    glfwSwapBuffers(window);  
  
}
```

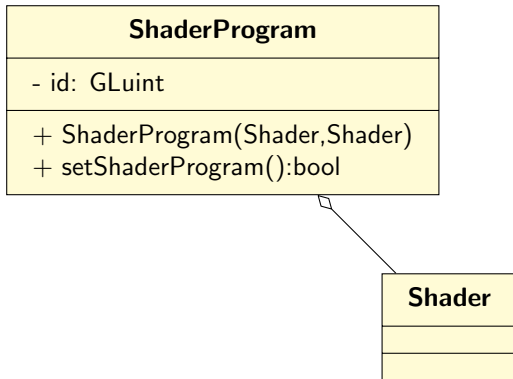
```
#include "Application.h"

int main(void)
{
    Application* app = new Application();
    app->initialization(); //OpenGL initialization

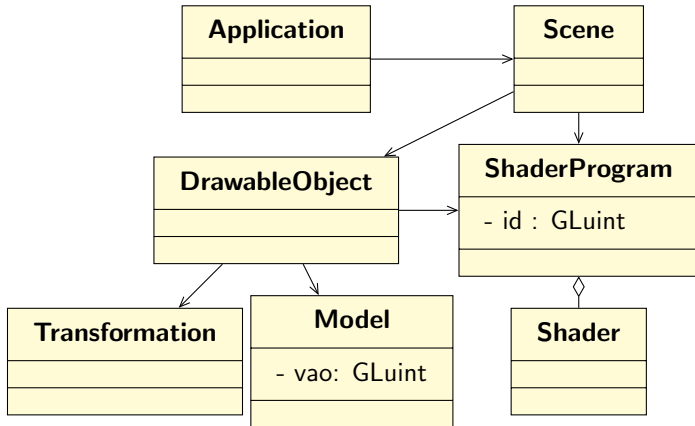
    //Loading scene
    app->createShaders();
    app->createModels();
    app->run(); //Rendering
}
```



```
while (!glfwWindowShouldClose(window)){  
    glUseProgram(shaderProgram);  
    glBindVertexArray(VAO);  
    glDrawArrays(GL_TRIANGLES, 0, 3); //mode,first,count  
}
```

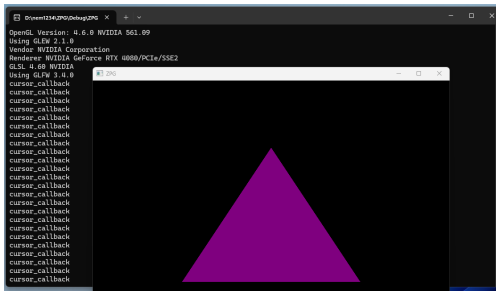

Projekt - Jaké vazby?

Úkoly na cvičení

- Upravte projekt na moderní OpenGL.
- Upravte model na složitější (více modelů, více shaderu).
- Vytvořte objektový kód.
- Jaké třídy by jste očekávali?
- Zopakujte si základní návrhové vzory (Singleton, Observer, Factory atd.).

Dotazy?